

פסיכולוגיה על פי הקבלה · שיעור שני: האמונה בפוטנציאל

שלושה מעיינות בכתר

שיעור 2 מתוך 10 בקורס פסיכולוגיה על פי הקבלה. הסרטון המלא, ומתחתיו השיעור כתוב ומעובד לקריאה.

כלי העבודה

אמרו בעלי המוסר דבר נוקב: רע לאדם שאינו מכיר את חסרונותיו, ורע ממנו אדם שאינו מכיר את מעלותיו. מי שאינו יודע את חסרונותיו, לפחות יש בידו כוחות לתקן. מי שאינו יודע את מעלותיו, אין בידו אפילו כלי העבודה, ובלעדיהם אינו יכול להגיע לתיקון.

עשר הספירות הן כלי העבודה שניתנו לנו מן השמיים כדי לעבור את שבעים ושמונים השנים שלנו כמו שצריך. אנחנו רואים אותן גם בגוף, אבל הגוף הוא רק התוצאה. השורש הוא התוכן הפנימי של הנפש.

כפי שלמדנו, הנשמה שוכנת בראש ומזוהה עם חכמה, בינה ודעת. זה עולם המושכל. הרוח שוכנת בלב, עולם המורגש, ומזוהה עם חסד, גבורה ותפארת. הנפש הבהמית היא עולם המוטבע, ומזוהה עם נצח, הוד ויסוד. ועל המלכות נדבר בהמשך.

היום אנחנו נכנסים אל מרכז הבקרה. מעל שלושת הרבדים האלה יש שני רבדים עמוקים יותר, שהמקובלים קוראים להם מקיפים: חיה ויחידה, ומקומם בכתר. הכתר אינו נמצא בתוך האדם. הוא מונח על הראש ועוטף אותו מבחוץ, והוא הקשר שלנו עם העולמות שלמעלה מאיתנו.

שלושה ראשים לכתר

בחיצוניות, הכתר הוא מה שהמלך והמלכה חובשים על ראשם. בפנימיות, כדי לזכות לכתר צריך לקנות שלושה רבדים שנמצאים בתוך החיה והיחידה. בספרות החסידות הם נקראים אמונה, תענוג ורצון.

חלק נכבד מן החומר שאנחנו לומדים בקורס הזה מבואר בספריו של הרב יצחק גינזבורג, מגדולי המשפיעים בחסידות חב"ד, שהעמיק בפנימיות הספירות והוריד אותה אל נפש האדם. בשיטתו אלה הם שלושת ראשי הכתר: הראש העליון, "רישא דלא אתידע", הראש שאינו נודע, הוא האמונה. תחתיו "רישא דאין", הוא התענוג. ותחתיו "רישא דאריך", הוא הרצון.

כשאדם מכיר את שלושת אלה, הוא מתחיל למשוך מן המקיפים כוחות אל עצמו, עד שכל עשר הספירות יעבדו כראוי ויהיו משכן לקבלת האור.

כל אחד משלושת הכוחות האלה פועל בשלושה רבדים: עולמות, נשמות ואלוקות, שבמידה מסוימת מקבילים לנפש, לרוח ולנשמה.

בלי מטרה אין דרך

אומרים המקובלים שלפני שאדם יוצא למסע כלשהו, הוא חייב להציב לעצמו מטרה. רבים חיים בתסכול. שואלים אדם מה איתו, והוא עונה שהכל כבד, הכל בעייפות. אין לו אמביציה, אין לו אנרגיות. וטעם הדבר פשוט: בכל תחום, בזוגיות, בעסקים או בחינוך הילדים, אדם בלי מטרה אין לו לאן ללכת, ולכן פעם הוא פה ופעם הוא שם.

פנתה אליי פעם אישה וסיפרה על בעיות קשות בזוגיות. אמרתי לה שיש לי סדרת שיעורים על שלום בית על פי הקבלה שמתאימה לביתה בדיוק. כששמעה את המחיר, סכום צנוע, נבהלה. אמרתי לה בכנות שאין טעם שתקנה. מי שאינו מבין שכדאי להשקיע סכום כזה כדי שהבית שלו יתיישר, יכול לשמוע את הדיסקים אלפיים פעם והם לא יועילו לו. היא לא הציבה לעצמה מטרה לתקן את הזוגיות. היה לה רק רצון כללי שיהיה טוב יותר, ונמאס לה לחיות כך.

כשזוגות מגיעים אליי, כבר בפגישה הראשונה אני יודע איזה בית יסתדר מהר ואיזה יימשך חודשים, וההבדל הוא המטרה. ברגע שאדם מציב לעצמו מטרה, אם זה בזוגיות, בהרמוניה עם עצמו, בשלווה או בפרנסה, הוא מתחיל להשתמש בתוכן הפנימי של הכתר: אמונה, תענוג ורצון.

וצדיק באמונתו יחיה

הגמרא מונה כיצד צמצמו הנביאים את תרי"ג המצוות לעיקרים מועטים: דוד העמידן על אחת עשרה, ישעיהו על שש, מיכה על שלוש. ובסוף: "בא חבקוק והעמידן על אחת, שנאמר: וצדיק באמונתו יחיה" (מכות כד, א). כל התורה כולה נשענת על האמונה. נלך מן הנמוך אל הגבוה.

הטירה שאין בה איש

שני חברים טיילו בהרי איטליה, ואחד מהם נפרד מחברו כדי להתבודד מעט. הוא הגיע אל שער ברזל ענק, ומאחוריו אחוזה שאינה מן העולם הזה: טירה, בריכת שחייה עצומה, ספרייה ענקית, שולחן ערוך ופירות עליו, ריהוט מעץ עתיק. הוא דפק בדלת, ואין קול ואין עונה. הדלת נפתחה מעט, והוא נכנס.

רבע שעה קרא אם יש מישהו בבית, ואיש לא ענה. בצד ראה מחשב משוכלל. הדליק אותו, הזין את הנתונים, גודל הבית ומיקומו, ושאל של מי הבית, והמחשב ענה שהבית שלו. הוא חשב שטעה, הקליד שוב בזהירות, ושוב קיבל את אותה תשובה, והתחיל להזיע מהתרגשות. ואז שאל מי בנה את הבית, והמחשב ענה שהבית בנה את עצמו.

כולנו מבינים שזה אינו הגיוני. ובכל זאת, אומרים המקובלים, אדם יכול לחיות שבעים ושמונים שנה בתוך הטירה הנפלאה שנקראת כדור הארץ ולא לשים לב שיש לה בעל בית.

המשל הזה עתיק מאוד. כך דרשו חז"ל על אברהם אבינו: "משל לאחד שהיה עובר ממקום למקום, וראה בירה אחת דולקת. אמר: תאמר שהבירה הזו בלא מנהיג. הציץ עליו בעל הבירה, אמר לו: אני הוא בעל הבירה" (בראשית רבה לט, א). אברהם הסתכל בעולם, ובעל הבית הציץ אליו.

עדותו של היצרן

השמש נמצאת במרחק של כמאה וחמישים מיליון קילומטרים מאיתנו, מנגנון מפותח לאין ערוך מן הנורה של אדיסון, שכל העולם התפעל ממנה. אילו הייתה קרובה יותר במידה ניכרת, כדור הארץ היה נשרף. אילו הייתה

רחוקה יותר, היה קופא. הירח משמש לנו מנורת לילה, ככתוב: "את המאור הגדל לממשלת היום ואת המאור הקטן לממשלת הלילה, ואת הכוכבים" (בראשית א, טז).

ומן העולם הגדול אל העולם הקטן. אנחנו עושים בדיקות דם וסופרים כדוריות לבנות ואדומות, ובתוך הגוף אין שום מעבדה, ובכל זאת משהו מאזן בדיוק כמה ממה צריך להיות. ויש המוח, שבו פועלים עשרות מיליארדי תאי עצב, וחוקרי המוח עצמם מודים שהם מבינים רק חלק קטן מן המערכת הזאת.

פעם שאלתי באחת ההרצאות למה יש לנו גבות, ואיש לא ידע. הגבות הן שובר גלים, והן מסיטות את הזיעה מן העיניים. והעין עצמה, כל המצלמות הן חיקוי עלוב שלה. אדם מביט בירח, במרחק מאות אלפי קילומטרים, ורואה אותו בבירור, ושנייה אחר כך מביט באדם שעומד במרחק מטר ממנו, והמיקוד מתחלף מעצמו.

כל הטכנולוגיה המודרנית היא חיקוי של מה שכבר קיים בנו. קיבלנו את כדור הארץ כבית אחד גדול, ואת הגוף כבית פרטי, והכל בסדר מופתי. זו האמונה ברובד הראשון, רובד העולמות: לפקוח את העיניים ולראות שיש כאן יצרן ויש כאן בעל בית. ובעל הבית אמר לנו: הכל שלך. במקום בריכה אולימפית, עשיתי לך ים.

ידיעה ואמונה

רבים חושבים שהאמונה שייכת רק למקום שהידיעה אינה מגיעה אליו, וכשיש הוכחה אין עוד צורך באמונה. והאמת אינה כך. רבותינו לימדו שגם אחרי הידיעה יש מדרגה של אמונה. הרמב"ם פותח את ספרו בלשון ידיעה: "יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון" (הלכות יסודי התורה א, א). הידיעה היא הקרקע, והאמונה צומחת ממנה ועולה הרבה מעליה.

ברובד העולמות, הבריאה עצמה מעידה על הבורא. מסופר במדרש על רבי עקיבא, שבא אליו אדם וביקש הוכחה שהקדוש ברוך הוא ברא את העולם, ורבי עקיבא הראה לו שאיש אינו צריך לראות את האורג כדי לדעת שהבגד נארג. ולתלמידיו פירש: "כשם שהבית מודיע על הבנאי, והבגד מודיע על האורג, והדלת על הנגר, כך העולם מודיע על הקב"ה שהוא בראו" (מדרש תמורה).

וככל שהמוצר מתוחכם יותר, כך הוא מעיד על יצרן גדול יותר. מכאן נגיע אל אינסוף שאין לנו בו אחיזה, למעלה מטעם ודעת. הגמרא מספרת שהקיסר ביקש מרבי יהושע בן חנניה לראות את אלוקי ישראל. העמיד אותו רבי

יהושע מול השמש בתקופת תמוז, וכשאמר הקיסר שאינו יכול להסתכל בה, אמר לו: "יומא, דחד משמשי דקיימי קמי דקודשא בריך הוא, אמרת לא מצינא לאיסתכלא ביה, שכינה לא כל שכן" (חולין ס, א).

גדול שמי בגוים

הבורא מפורסם בכל העולם. כך אומר הנביא: "כי ממזרח שמש ועד מבואו גדול שמי בגוים, ובכל מקום מקטר מגש לשמי ומנחה טהורה" (מלאכי א, יא), וחז"ל פירשו שכל העמים מכירים בו כאלוה העליון על כל הכוחות (מנחות קי, א). גם מי שמכריז על עצמו שאינו מאמין, בשעת צרה, בינו לבין עצמו, פונה אל בוראו. זו מציאות שטבועה בתוך האדם. כל אחד מאיתנו צריך להתחיל למלא את אור הכתר באמונה הפשוטה הזאת: יש כאן בעל בית.

מי שמאבד את האמונה מאבד את עצמו

רוב הבעיות שאנשים מביאים אל חדר הטיפול נוגעות בחוסר ביטחון עצמי. אישה אינה מאמינה בעצמה שתצליח לפעול. אדם אינו מאמין שהעסק שלו יצליח. זוגות אינם מאמינים שיוכלו לתקן את הקשר ביניהם או את הקשר עם הילדים. חוסר האמונה מתפשט אל כל תחומי החיים, ומי שיושב שנים עם אנשים כאלה רואה בהם מכנה משותף אחד.

שורש הדבר הוא שבתוכנו יש חלק אלוה ממעל. "ויפח באפיו נשמת חיים" (בראשית ב, ז). בעל התניא מביא את לשון הזוהר על הפסוק הזה: "מאן דנפח מתוכיה נפח, פירוש, מתוכיותו ומפנימיותו" (תניא, פרק ב). מי שנופח בבלון, האוויר שבבלון יצא מתוכו. ממילא, ברגע שאדם הפסיק להאמין באלוהים, באופן אוטומטי הוא הפסיק להאמין בעצמו, כי הפנימיות שלו היא חלק מאותו אלוה.

מכאן אפשר להבין גם את מי שהתבלבלו והחליטו שהם עצמם אלוהות. פרעה אמר: "לי יארי ואני עשיתיני" (יחזקאל כט, ג). נבוכדנצר אמר: "אעלה על במתי עב, אדמה לעליון" (ישעיהו יד, יד). אנשים שהגיעו לפסגות שברו את הגבול שבינם לבין העולמות שמעליהם. ויש לכך שורש, כמו שנאמר: "אני אמרתי אלוהים אתם, ובני עליון כלכם" (תהלים פב, ו). הם לקחו את הכוח האלוהי שבתוכם וייחסו אותו לעצמם.

השוטר שלא קיבל שם

בשיעור הקודם ראינו שפרויד גילה באדם מעין שוטר, מצפון, וקרא לו סופר אגו. הוא נמנע מלקרוא לו בשמו, נשמה, כי מי שקורא לו נשמה צריך מיד לשאול מי יצר את הנשמה, ובשיטה של פרויד לא היה מקום לאלוקים.

והנה התוצאה. ברגע שניתקת את האדם מאלוקים, ניתקת אותו מעצמו, ממרכז האנרגיה שלו. אדם ישן ואינו קם, וכל איבריו שלמים, ובכל זאת אין בו חיים. הפסוק מגלה מה חסר בו: "וישב העפר על הארץ כשהיה, והרוח תשוב אל האלוקים אשר נתנה" (קהלת יב, ז). וחז"ל לימדו: "שלשה שותפין יש באדם: הקדוש ברוך הוא, ואביו, ואמו" (נדה לא, א). האב והאם נותנים את הגוף, והקדוש ברוך הוא נותן את הרוח והנשמה, וכשמגיע זמנו של האדם הוא נוטל את חלקו. מי שמתנתק מאלוקים מתנתק ממרכז החיים שלו, ונעשה מת חי, בלי אנרגיות ובלי אמביציה.

נראה בעזרת ה' כשנלמד את ספירת הנצח שהביטחון העצמי נובע בראש ובראשונה מן הביטחון בה'. אדם שבוטח רק בעצמו מרוקן כל הזמן את האנרגיות שבו, ומי שאינו מחובר לאלוקות אין לו מקור למילוי.

הקומה השנייה: הנשמות

ברובד הנשמות יש קומה שנייה, והיא מיוחדת לעם ישראל. "ובך בחר ה' להיות לו לעם סגלה מכל העמים" (דברים יד, ב). זו מציאות שאנחנו נושאים באחריותה, וזה גם שורש הקנאה והשנאה שהעולם רוחש לנו. שאלו חז"ל מדוע נקרא ההר בשם סיני, וענו: "הר שירדה שנאה לאומות העולם עליו" (שבת פט, א). ודבר מפליא: הדתות הגדולות אינן מכחישות את מעמד הר סיני ואת היותנו העם שקיבל את התורה. הן רק טוענות שהקדוש ברוך הוא עזב אותנו ובחר בהן. ורק בינינו יש מי שמכחישים את עצמם.

אל לנו לספר לעצמנו סיפורים. בנפש הבהמית, ברובד העולמות, אנחנו בני אדם כמו כל בני האדם, ואולי אף עזים יותר. חז"ל אמרו: "שלשה עזין הן: ישראל באומות, כלב בחיות, תרנגול בעופות" (ביצה כה, ב). ההבדל נמצא ברובד הנשמות. מי שקיבל מנוע גדול יכול לסחוב רכבת ארוכה, ולכן קיבל עם ישראל תרי"ג מצוות, ולבני נח ניתנו שבע מצוות. משא כבד יותר דורש כוח גדול יותר.

מכאן אפשר להבין מדוע רבים מן המהפכנים הגדולים של העת החדשה יצאו מעמנו. זיגמונד פרויד, שחולל מהפכה בכל תורת הנפש, היה יהודי. קרל מרקס, שניסח את תורת הקומוניזם, היה נכדם של רבנים, ולאן

טרוצקי, מראשי המהפכה ברוסיה, נולד למשפחה יהודית, והמשטרים שצמחו מן המהפכה הזאת גבו את חייהם של מיליוני בני אדם. תובנותיו של אלברט איינשטיין על החומר והאנרגיה פתחו את הדרך, ורוברט אופנהיימר, גם הוא יהודי, עמד בראש הפרויקט שבנה את פצצת האטום. מאז נשען הסדר העולמי על מאזן אימה. יהודי שיוצא מן המסגרת שלו אינו אדם בינוני. הוא או בונה עולמות או מחריב עולמות, כי ברובד הנשמות יש בו תוכן פנימי עצום.

גם מבחוץ הבחינו בכך. הפילוסוף הרוסי ניקולאי ברדיאייב כתב שלפי כל אמת מידה חומרית, העם הזה היה צריך לעבור מן העולם מזמן, וקיומו הוא תופעה מסתורית ומופלאה, שמעידה שחיו מתנהלים לפי גזרה מיוחדת.

עולם מלשון העלם

בעלי החסידות לימדו שהמילה עולם באה מלשון העלם. העולם מכסה על הבורא. יש אדם שמסתובב כאן ורואה את אלוקים עשרים וארבע שעות ביממה, ויש מי שחי כל ימיו בתוך ההעלם.

לפני ימים אחדים ישבתי ללמוד עם חברותא על הדשא בחצר. למדנו ולמדנו, ובשלב מסוים עצרתי אותו ושאלתי אם הוא שומע את הציפורים. הוא לא הבין על אילו ציפורים אני מדבר. שעה וחצי צייצו סביבנו ציפורים, והוא לא שמע. אדם יכול לעבור שבעים שנה כשהקדוש ברוך הוא עוטר אותו בכל רגע, ולא לשמוע.

כבר העירו חכמים שהמילה הטבע עולה בגימטריה שמונים ושש, כמניין השם אלוקים. הקדוש ברוך הוא מסתתר בתוך הטבע, וזו הבחירה. מי שרואה את עוצמת הטבע בלי לראות את מי שמסתתר בו, מגיע למסקנה שהבית בנה את עצמו.

מכוחה של אמונה

וכאן מגיע הרובד השלישי, רובד האלוקות, שהוא אינסוף מדרגות. זה הדלק המקורי של הכתר. בלי כתר אין ספירות, ובלי ראש אי אפשר לעשות דבר בחיים.

הגמרא אומרת: "בא וראה כמה גדולים בעלי אמנה, מניין, מחולדה ובור" (תענית ח, א). רש"י מביא שם את המעשה מן האגדה. בחור אחד הבטיח לנערה שישא אותה לאישה. היא שאלה מי יעיד על הבטחתו, והיו שם בור

וחולדה, ואמר הבחור שהבור והחולדה יהיו עדים. עברו השנים, הבחור עבר על הבטחתו ונשא אישה אחרת, ונולדו לו שני בנים. אחד נפל לבור ומת, והשני נשכה אותו חולדה ומת. כשאשתו שאלה על המיתות המשותות, סיפר לה מה שהיה. ומסיימת הגמרא: "ומה המאמין בחולדה ובור כך, המאמין בהקדוש ברוך הוא על אחת כמה וכמה".

אמונה ברובד האלוקות פירושה שאני מושך מן העולמות שלמעלה ממני, אל תוך הכתר ואל תוך כל הספירות והמעשים שלי, דלק שהוא מעל הנורמה. יהודי אינו מסתפק בדלק רגיל.

בשם ה'

בחנוכה אנחנו מודים על כך שמסר הקדוש ברוך הוא "גבורים ביד חלשים, ורבים ביד מעטים". קומץ חשמונאים יצא להילחם בצבא אדיר של מלכות יוון. מבחינה טבעית זה כמו להכניס את הראש בקיר. והם ניצחו. הם לא יצאו בכוח כלי הנשק, הם יצאו בשם ה'. וכשאדם יוצא בשם ה', חוקי העולמות כפופים לפניו.

לכן דאג הנביא לספר לנו את מלחמת דוד וגוליית. ארבעים יום עמד גוליית מול מחנה ישראל, "ויגש הפלשתי השכם והערב ויתיצב ארבעים יום" (שמואל א יז, טז), וחירף את מערכות ישראל ודרש שיצא אליו איש אחד להכריע את המלחמה. וכל צבאו של שאול פחד.

אל המחנה הגיע נער אדמוני, רועה צאן שהביא אוכל לאחיו, וביקש לצאת אל הפלשתי. אמר לו שאול: "לא תוכל ללכת אל הפלשתי הזה להלחם עמו, כי נער אתה והוא איש מלחמה מנעריו" (שמואל א יז, לג). דוד סיפר שכבר התמודד עם ארי ועם דוב, ואמר: "ה' אשר הצלני מיד הארי ומיד הדב, הוא יצילני מיד הפלשתי הזה" (שמואל א יז, לז). שאול שמע את שם ה', שמע עוצמה, ראה לפניו נער שכבר חובש כתר של אמונה, ואמר לו: "לך, וה' יהיה עמך".

גוליית הביט בו ובז לו: "הכלב אנכי כי אתה בא אלי במקלות" (שמואל א יז, מג), והוסיף: "לכה אלי ואתנה את בשרך לעוף השמים ולבהמת השדה" (שם, מד). ענה לו דוד: "אתה בא אלי בחרב ובחנית ובכידון, ואנכי בא אליך בשם ה' צבאות אלוקי ישראל אשר חרפת" (שם, מה). אבן אחת מן הקלע פגעה במצחו, והענק נפל ארצה. והנשים יצאו במחולות ושרו: "הכה שאול באלפו ודוד ברבבתיו" (שמואל א יח, ז).

סוד כוחו של דוד גלוי בספר תהלים. מי שפותח את ספר תהלים מוצא בו את כל הבעיות שלו, ואת הדרך שבה שרד דוד את כולן. הוא עצמו אומר: "לולי תורתך שעשעי, אז אבדתי בעניי" (תהלים קיט, צב). כל המציאות של דוד הייתה אמונה.

ויסעו

כשעמדו ישראל על ים סוף, המצרים מאחוריהם והים לפניהם, משה עמד והתפלל. אמר לו הקדוש ברוך הוא: "מה תצעק אלי, דבר אל בני ישראל ויסעו" (שמות יד, טו). בעיני הטבע זה אינו מובן. יש שם נשים וטף, ונראה כאילו הם נצטוו להיכנס אל תוך הים. ורש"י מפרש: "כדאי הוא זכות אבותיהם והאמונה שהאמינו בי ויצאו, לקרע להם הים". הקדוש ברוך הוא כאילו אומר למשה: כבר יש ביני לבינם קשר. הם יצאו אחריי אחרי עשר מכות ששידדו את כל מערכות הטבע. והפסוק מסיים: "ויאמינו בה' ובמשה עבדו" (שמות יד, לא).

ומי שמנתק את האמונה מן האלוקות מגיע למבוי סתום כאן ולמבוי סתום שם. המקובלים קוראים לזה מחסומים בכתר.

כל אחד לפי מה שמשער בלבו

לאמונה יש אינסוף רמות. כלשון הזוהר הקדוש, כל אחד ואחד "לפום מה דמשער בליביה", לפי מה שהוא משער בלבו. מי שיעמוד מול ענק ויאמר בשם ה' בלי שהגיע למדרגה הזאת, יעיף אותו הענק בתנועת יד אחת. אין זה אישור לכל אחד להיכנס לים ולצעוק בשם ה'.

וברמות הנמוכות יותר, בחיי היום יום, אנשים עוברים שבעה מדורי גיהנום בהתלבטויות: אם להתחתן, אם לקנות דירה, כל הזמן בספקות. יהודי הוא בן של מלך, וחסרה לו האמונה העוצמתית הזאת.

התורה מספרת על שרה אמנו, שכאשר בישרו לה בגיל תשעים שתלד בן, "ותצחק שרה בקרבה לאמר: אחרי בלתי היתה לי עדנה, ואדני זקן" (בראשית יח, יב). יש שרמזו שבמילים האלה כבר גנוזים שמות הדור הבא: ותצחק רומזת ליצחק, ובמילה בקרבה נמצאות אותיות רבקה. לכאורה התגובה טבעית לגמרי, וכל אדם היה צוחק. ובכל זאת הקפיד הקדוש ברוך הוא: "למה זה צחקה שרה לאמר האף אמנם אלד ואני זקנתי, היפלא מה' דבר" (שם, יג, יד). ממדרגתה של שרה ציפו לאמונה שלמה, שאין דבר שהקדוש ברוך הוא אינו יכול לעשות.

כשאדם יוצא לתקן מידה, לסדר את הזוגיות, להגיע לאושר או להצליח בפרנסה, ורותם אליו את היצרן, אין מי שיכול לעמוד בפניו.

בתקופה ששהיתי במקסיקו ישבתי עם אחד מגדולי העשירים שם, אדם ברמות שקשה לתאר, ושאלתי אותו מה סודו. הוא אמר לי שלא אפגע, אבל הוא מאמין באלוקים יותר ממני, שכל מה שאני רואה אצלו שייך לו ולקדוש ברוך הוא ביחד, ושהוא אינו זז בלעדיו. ואני מאמין לו שהגיע לאמונה כזאת. כשאנחנו רותמים את אלוקים לתוך המערכת, אנחנו מקבלים ביטחון.

אז הכל אינו נמדד עוד בחשבונות. זוג רוצה ילד נוסף ומתחיל לחשב כמה חדרים יש בבית. חז"ל לימדו: "בא זכר בעולם, בא ככרו בידו" (נדה לא, ב). כל נשמה יורדת לעולם ופרנסתה עמה, ואנחנו רק הצינורות שדרכם מסודרים לה ענייניה. כשאנחנו מתחברים באמונה בשלושת הרבדים, אנחנו פותחים את הצינורות של המקיף, של הכתר, והוא מתחיל לזרום אל שאר הספירות.

העונג

אחרי האמונה בא התענוג. בדרך כלל אנחנו יוצאים לפעולה כשהיא תגרום לנו עונג, ומתרחקים ממה שגורם לנו כאב. גם התענוג פועל בשלושה רבדים.

ברובד העולמות אלה תענוגות החושים. חז"ל אמרו: "שלשה מרחיבין דעתו של אדם, אלו הן: דירה נאה, ואשה נאה, וכלים נאים" (ברכות נז, ב). בא אליי אדם ואמר שמצבו הכלכלי קשה, וביקש שאכתוב לו קמיע. אמרתי לו שיש לי סגולה בדוקה: לקום, ללכת לעבוד ולהביא כסף. מי שמציב לעצמו מטרה לקנות דירה יוותר בדרך על הנאות אחרות כדי להגיע אל התענוג שהציב לעצמו. ככל שהאמונה גדולה יותר והעונג הצפוי גדול יותר, כך גדל הדלק.

ברובד הנשמות, התענוג הוא ההזדהות של האדם עם הפנימיות שלו, עם העוצמה שבו. עצם ההכרה שיש בו נשמה אלוקית כבר גורמת לו עונג.

וברובד האלוקות, אם יש אלוקים, התענוג הגדול ביותר הוא להיות איתו בקשר. כך כתב הרמח"ל שהאדם נברא "להתענג על ה' ולהנות מזיו שכינתו, שזהו התענוג האמתי והעדון הגדול מכל העדונים שיכולים להמצא" (מסילת ישרים, פרק א). נדמיין עצרת של עשרות אלפי אנשים, ומישהו יושב ליד הרב עובדיה יוסף זצ"ל, והרב

לוחש לו משהו באוזן ומדבר איתו. מול כל הקהל העצום הוא מרגיש שהוא עף. ועכשיו נדמיין שהקדוש ברוך הוא לוחש למישהו באוזן.

לחישה באוזן

אספר לחישה אחת שהייתה לי באוזן. אשתי ילדה, ובשתיים וחצי בלילה נסעתי בכביש תל אביב ירושלים בחזרה הביתה. דיברתי עם עצמי ואמרתי שאילו הייתה נבואה בימינו, בוודאי הקדוש ברוך הוא היה אומר לי מזל טוב. עוד לא סיימתי את המשפט, ועקפה אותי מכונית ביאנקי ישנה, מן הדגמים של פעם. על השמשה האחורית שלה היה כתוב באותיות גדולות: מזל טוב.

הסיכוי שבאותו רגע בדיוק יופיע מזל טוב על שמשה אחורית קלוש מאוד. מי שרוצה יכול לחיות בצירוף מקרים. אני אינני חי בצירוף מקרים. המילה מקרה, באותיותיה, היא ה' רקם. הקדוש ברוך הוא, כלשון הזוהר, ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין, והוא סיבת כל הסיבות.

הרמב"ן לימד: "ומן הנסים הגדולים המפרסמים אדם מודה בנסים הנסתרים שהם יסוד התורה כלה" (רמב"ן, שמות יג, טז). הנס הגדול של קריעת ים סוף פוקח את העיניים לנסים הקטנים שבכל יום.

אני בטוח שכל אחד מאיתנו נמצא בקשר עם הקדוש ברוך הוא. כל יהודי בטבעו מחובר אליו. רק שיש מי שמחייג את כל המספר ואינו לוחץ על כפתור השליחה, ואחר כך מתפלא שאין מענה. ככל שנגדיל את הקשר, מה שנקרא בקבלה אור ישר ואור חוזר, כך יגדל העונג שלנו ממנו.

הרצון

מן העונג נולד הרצון. הרצון הוא האמביציה, והוא שמוציא את האדם לפעולה. אבל אדם הולך לפתוח עסק, וסביבו כולם מסבירים לו שהמצב קשה, שזה לא עובד ככה, שעדיף שלא יפתח. ואם אדם אינו מאמין ואינו מוכן להשקיע, אין על מה לדבר.

מספרים על כפרי אחד שהתלונן שהוא נופל כל הזמן, שכל גופו חבול ופצוע, שאין לו מזל בחיים. פגש אותו אדם נבון, הביט בו ואמר שהוא באמת אינו מבין למה הוא אינו שורך את הנעליים. אנשים סובלים שבעים ושמונים

שנה רק משום שאינם שורכים את הנעליים. מסתובבים כל החיים בלי כתר, וכל הספירות מסתובבות סביב עצמן, בלי מקור לאנרגיות שדרושות כדי לבצע ולהצליח. אמרנו שבכתר "נעוץ סופן בתחלתן", וכאן נמצאות האנרגיות שאנחנו מושכים.

נגלה בקורס הזה שיש אנשים שמחזיקים בתוכם אוצרות פנימיים שאינם משתמשים בהם כלל, וטעם הדבר חוסר אמונה. ודאי שגם תסכולי הילדות משפיעים, ונגיע בהמשך גם אל הרבדים העמוקים של התת מודע. אבל כאן ההבדל בין הקבלה לבין הפסיכולוגיה המודרנית. הפסיכולוגיה עסקה תמיד בהשלכות ובהדחקות, בחפירה בשאלה מה גרם לרע. מספרים על אחד מגדולי החסידות ששאלו אותו כיצד מתמודדים עם הרע, וענה שיעשו טוב. כך אמר דוד המלך: "סור מרע ועשה טוב" (תהלים לד, טו), ובעל התניא מבאר ש"מעט אור גשמי דוחה הרבה מן החשך" (תניא, פרק יב). במקום לבזבז אנרגיות בחפירות, מושכים כוח מן הכתר, מציבים מטרה ויוצאים לדרך, וכבר ביציאה אפשר לדעת אם אדם בא כמנצח או כמפסיד.

כל מה שעלינו לעשות במערכת החיים שלנו הוא להגדיל את האמונה. "בנים אתם לה' אלוקיכם" (דברים יד, א). יש לך אבא גדול בשמיים. מי שהולך להתקבל לעבודה יכול לבקש ממנו שיסדר את הדברים, הרי הוא כל יכול. ואין שום קושי להזדהות עם הנשמה ולהבין איזו עוצמה יש בה. כשאדם אומר שזה לא ילך, חסר לו דלק. כשמגדילים את האמונה וממחישים לעצמנו את התענוג, נולד הרצון, ומשם זה עניין של זמן.

כתר לי זעיר

ועוד דבר. המקובלים אומרים שהכתר הוא גם מלשון המתנה, כמו שאמר אליהוא לאיוב: "כתר לי זעיר ואחוך" (איוב לו, ב), המתן לי מעט ואראה לך. וכתר הוא גם מלשון הקפה, כמו "כתרו את בנימן" (שופטים כ, מג), כי הכתר מקיף את כל הספירות.

גם כשיש אמונה, תענוג ורצון, צריך לקחת בחשבון שדרושה סבלנות. כדי לשנות אופי צריך זמן. מי שנוטה לכעס או לעצבות אינו משתנה בבת אחת. אבל כשיש מטרה ושלושה מכלי דלק כאלה, כל מטרה תהיה קטנה עלינו. אנשים כבשו בכוח הרצון את האוורסט.

יש מי שנתקע ברובד הראשון. הוא מודה שיש אלוקים ושהוא משגיח, ומבחינתו זה אינו מחייב אותו בכלום. "השמים שמים לה, והארץ נתן לבני אדם" (תהלים קטו, טז). רק כשמגיעים לרובד הנשמות ומתחילים לחיות כיהודי, מתחילים הדברים לזוז, ואחר כך מגיעה גם האלוקות.

להאמין במה שאתה עושה פירושו להאמין בעצמך, וצריך לברר מיהו העצמי הזה. נפתח את הקלפים: האדם אינו שישים או שבעים קילו של בשר. הוא חלק אלוה ממעל, כמו שנאמר: "ומה חלק אלוה ממעל, ונחלת שדי ממרמים" (איוב לא, ב). וברגע שאדם מאמין בעצמו שיצליח, גם בלי שיתכוון, הוא מאמין בחלק האלוקי שבו, במנוע שלו. יש מי שנתקעו במסובב ולא הגיעו אל הסיבה.

מותר להישאר ברובד הראשון. הקורס הזה בנוי לכל שלוש המדרגות, ומי שירצה לממש בו את האמונה ואת הרצון ברובד העולמות, יצליח מאוד, והסגולה שלו היא לקום וללכת לעבוד. אבל אני מציע לעלות. מי שנשאר ברובד העולמות יכול לבנות מחשב, ורק מי שמתחבר אל יוצר הטבע יכול לשבור את מגבלות הטבע. אם הקדוש ברוך הוא רוצה, אינו זקוק לרשימת התנאים שלנו.

מסופר על אחד מאבות משפחת אבוחצירא, שהיה עני מרוד ולא היה לו כסף לעלות על אונייה כדי לחצות את הים. הוא פרש את המחצלת שלו על פני המים, ישב עליה, והגיע לחוף שלפני האונייה. ומכאן, כך מספרים, נקראה המשפחה אבוחצירא, בעל המחצלת. מי שנשאר למטה ינסה זאת מחר וישקע.

רובנו לא ידענו שיש לנו כתר בכלל. תורת הסוד מגלה לנו שלושה מכלים מעל הראש, וברגע שאנחנו מתחילים למשוך מהם, כל שאר הספירות, שנלמד עליהן בהמשך, יוצאות לפועל, והאדם יוצא לדרך חדשה ומגיע אל הפסגה, ברוחניות ובגשמיות כאחת.

יהי רצון שנזכה לחבוש את הכתר, ולמשוך ממנו אמונה, תענוג ורצון אל כל ימי חיינו.